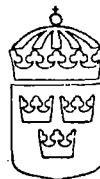

Regeringens proposition

1985/86: 37

om registrering i vissa fall av beslut enligt
ledningsrättslagen (1973: 1144) och
anläggningslagen (1973: 1149)

Prop.
1985/86: 37

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 17 oktober 1985.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Hans Gustafsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändring i ledningsrättslagen (1973: 1144) och anläggningslagen (1973: 1149) så att uppgifter om förrättningsbeslut enligt dessa lagar i vissa fall skall kunna föras in i fastighetsregistret även om lantmäteriförrättningen inte har avslutats, s. k. förtida registrering. Det föreslås också att överklagade förrättningsbeslut skall kunna registreras i sådana delar som uppenbart inte berörs av överklagandet, s. k. partiell registrering. Genom registreringen blir besluten kända och gällande på ett tidigare stadium än f. n. Motsvarande ordning gäller redan nu för andra typer av lantmäteriförrättningar.

De nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 1986.

Propositionens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i ledningsrättslagen (1973: 1144)

Härigenom föreskrivs att 32 § ledningsrättslagen (1973: 1144) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Uppgift om förrättning enligt denna lag införes i fastighetsregistret snarast möjligt sedan förrättningen avslutats och denna eller, om besvär anförts, domstolens avgörande vunnit laga kraft. Har förrättningsbeslut förfallit eller av annan anledning upphört att gälla, skall även detta antecknas.

Föreslagen lydelse

32 §

Sedan en förrättning enligt denna lag har avslutats och vunnit laga kraft skall uppgift om den snarast möjligt föras in i fastighetsregistret. Har förrättningen överklagats, skall uppgiften föras in i registret snarast möjligt sedan domstolens avgörande vunnit laga kraft.

Uppgift om ledningsbeslut som har kunnat överklagas särskilt skall, om fastighetsbildningsmyndigheten begär det, föras in i registret även om förrättningen inte har avslutats. Uppgiften får dock inte föras in innan beslutet har vunnit laga kraft.

När ett beslut eller en åtgärd vid en avslutad förrättning har överklagats eller när ett ledningsbeslut har överklagats särskilt, får trots detta uppgift med anledning av förrättningen eller beslutet föras in i registret i fråga om sådan del som uppenbart inte berörs av överklagandet. Detsamma gäller när ett domstolsavgörande i mål enligt denna lag har överklagats.

Anteckning skall även göras när ett förrättningsbeslut har upphört att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

2 Förslag till

Lag om ändring i anläggningslagen (1973: 1149)

Härigenom föreskrivs att 34 § anläggningslagen (1973: 1149) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

34 §

Uppgift om förrättning enligt denna lag införes i fastighetsregistret snarast möjligt sedan förrättningen avslutats och denna, eller om besvär anförts, domstolens avgörande vunnit laga kraft. Har förrättningsbeslut förfallit eller av annan anledning upphört att gälla, skall även detta antecknas.

Sedan en förrättning enligt denna lag har avslutats och vunnit laga kraft skall uppgift om den snarast möjligt föras in i fastighetsregistret. Har förrättningen överklagats, skall uppgiften föras in i registret snarast möjligt sedan domstolens avgörande vunnit laga kraft.

Uppgift om anläggningsbeslut som har kunnat överklagas särskilt skall, om fastighetsbildningsmyndigheten begär det, föras in i registret även om förrättningen inte har avslutats. Uppgiften får dock inte föras in innan beslutet har vunnit laga kraft.

När ett beslut eller en åtgärd vid en avslutad förrättning har överklagats eller när ett anläggningsbeslut har överklagats särskilt, får trots detta uppgift med anledning av förrättningen eller beslutet föras in i registret i fråga om sådan del som uppenbart inte berörs av överklagandet. Detsamma gäller när ett domstolsavgörande i mål enligt denna lag har överklagats.

Anteckning skall även göras när ett förrättningsbeslut har upphört att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 oktober 1985

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom, Johansson

Föredragande: statsrådet Gustafsson

Proposition om registrering i vissa fall av beslut enligt ledningsrättslagen (1973: 1144) och anläggningslagen (1973: 1149)

1 Inledning

Förrättningar enligt ledningsrättslagen (1973: 1144) och anläggningslagen (1973: 1149) följer i stor utsträckning fastighetsbildningslagens system. I 19 kap. 3 § fastighetsbildningslagen (1970: 988, omtryckt 1971: 1035) finns bestämmelser om införande i fastighetsregistret av uppgifter om fastighetsbildning och fastighetsbestämning. Huvudregeln, som finns i paragrafens första stycke, innebär att registrering skall ske snarast möjligt sedan förrättningen avslutats och vunnit laga kraft eller, om den överklagats, snarast möjligt sedan domstolens avgörande vunnit laga kraft. Enligt 1 kap. 2 § andra stycket samma lag är fastighetsbildningen och fastighetsbestämningen fullbordade när registrering skett, vilket betyder att de fulla rättsverkningarna av fastighetsbildningsåtgärderna inträder. Således inträder också de sakrättsliga verkningarna, dvs. att de beslutade åtgärderna blir gällande mot var och en. Vad som nu sagts om registrering gäller också i fråga om förrättningar enligt ledningsrättslagen och anläggningslagen (jfr. prop. 1973: 157 s. 159 resp. prop. 1973: 160 s. 557).

Från huvudregeln att registrering skall ske när förrättningen avslutats och vunnit laga kraft görs i fastighetsbildningslagen två undantag som inte har någon motsvarighet i ledningsrättslagen eller anläggningslagen. Enligt 19 kap. 3 § andra stycket kan nämligen fastighetsbildningsmyndigheten begära att ett förrättningsbeslut som vunnit laga kraft skall registreras trots att förrättningen inte har avslutats, s. k. förtida registrering. I paragrafens tredje stycke finns regler om partiell registrering. Sådant registrering kan bli aktuell t. ex. när en förrättning avslutats och delvis överklagats. Genom partiell registrering kan i fastighetsregistret föras in uppgift i sådana delar som uppenbart inte berörs av överklagandet.

I en promemoria den 26 april 1977 "Behov av ändringar i fastighetsbildningslagstiftningen i syfte att förenkla förrättningshandläggningen", som

överlämnades till bostadsdepartementet, framförde statens lantmäteriverk önskemål om ändringar i ledningsrättslagen och anläggningslagen som skulle möjliggöra förtida och partiella registreringar även av lednings- och anläggningsbeslut.

Lantmäteriverkets förslag togs upp i departementspromemorian (Ds Ju 1977: 12) Uppföljande översyn av fastighetsbildningslagstiftningen¹. Promemorian, som innehöll förslag till åtskilliga lagändringar, remissbehandlades, varvid yttranden över promemorian avlämnades av ett flertal myndigheter och organisationer. Frågorna om förtida och partiell registrering enligt anläggningslagen och ledningsrättslagen, togs upp i yttranden från Stockholms tingsrätt, statens lantmäteriverk, överlantmätarmyndigheten i Västernorrlands län, länsstyrelsen i Malmöhus län, Lunds kommun och Sveriges kommunaltekniska förening.

Promemorian ledde inte till någon proposition. I stället tillsattes en kommitté (dir 1979: 143) med uppgift att göra en översyn av fastighetsbildningslagstiftningen och att därvid ta upp bl. a. de frågor som behandlas i promemorian. Kommittén, som har antagit namnet fastighetsbildningsutredningen, kommer enligt uppgift inte att behandla nyss nämnda frågor om förtida och partiell registrering.

Swedegas AB, Sydgas AB och Sydkraft Naturgas AB har i en gemensam framställning till lantmäteriverket under hösten 1984 begärt att möjlighet öppnas till förtida registrering av beslut enligt ledningsrättslagen. Bolagen, som fått rätt att anlägga ett ledningsnät för naturgas, har hänvisat till att ledningsförrättningarna inte kan avslutas förrän flera år efter ledningsbesluten och att det är i hög grad otillfredsställande att det under mellantiden saknas ett sakrättsligt skydd för ledningarna, som till stor del ligger i områden med ett starkt exploateringsstryck. Verket har instämt i framställningen och har överlämnat den till bostadsdepartementet.

Jag vill nu efter samråd med chefen för justitiedepartementet ta upp frågorna om förtida och partiell registrering av beslut enligt ledningsrättslagen och anläggningslagen.

Till protokollet i detta ärende bör som *bilaga fogas lagförslagen* i departementspromemorian.

2 Föredragandens överväganden

Mitt förslag: Lagakraftvunna förrättningsbeslut enligt ledningsrättslagen och anläggningslagen skall kunna registreras innan förrättningen har avslutats. Även överklagade förrättningsbeslut och domstolsavgöranden skall kunna registreras i sådana delar som uppenbart inte berörs av överklagandet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med mitt (se Ds Ju 1977: 12 s. 213 och 214 samt 223).

¹ Upprättad av överdirektören Helmer Wallner.

Remissinstanserna: Stockholms tingsrätt anser att motiven för en lagändring är otillräckligt redovisade. Om ett verkligt behov av lagändring skulle visa sig föreligga, vill dock tingsrätten inte motsätta sig en sådan. Övriga remissinstanser som behandlat frågan tillstyrker förslagen.

Skälen för mitt förslag: Som jag nämnde inledningsvis ger bestämmelsen i 19 kap. 3 § andra stycket fastighetsbildningslagen möjlighet för fastighetsbildningsmyndigheten att begära att ett fastighetsbildnings- eller fastighetsbestämmningsbeslut som vunnit laga kraft skall registreras trots att förrättningen inte har avslutats, s. k. förtida registrering. Bestämmelsen skall ses mot bakgrund bl. a. av innehållet i 4 kap. 25 § tredje stycket samma lag. I det lagrummet anges nämligen att fastighetsbildningsbeslut, om det är lämpligt, får meddelas trots att tekniska göromål och värderingar inte har utförts. En förutsättning för att så skall kunna ske torde vara att fastighetsbildningsmyndigheten med stöd av 15 kap. 3 § första stycket andra mening- en och andra stycket fastighetsbildningslagen förordnar att talan mot beslutet skall föras särskilt. Sådant förordnande kan meddelas också beträffande fastighetsbestämmningsbeslut. Frågan om fastighetsbildning eller fastighetsbestämning görs då till en s. k. preliminärfråga. Härigenom kan t. ex. arbetskrävande värderingar skjutas upp tills fastighetsbildningsbeslutet vunnit laga kraft. Genom den förtida registreringen blir beslutet så snart som möjligt känt och gällande mot tredje man.

Reglerna om s. k. partiell registrering i 19 kap. 3 § tredje stycket fastighetsbildningslagen innebär att sådan registrering kan ske när en förrättning har avslutats och överklagats endast i viss eller vissa delar. Partiell registrering kan också ske om fastighetsbildning eller fastighetsbestämning har gjorts till en preliminärfråga och överklagande sker endast i viss eller vissa delar. I dessa fall får, som jag nämnde tidigare, registrering ske av sådana uppgifter som uppenbart inte berörs av överklagandet.

Även i fråga om ledningsbeslut och anläggningsbeslut finns möjlighet att meddela beslutet som en preliminärfråga. Ett ledningsbeslut kan också meddelas särskilt beträffande en viss sträcka av ledningen. Detta regleras i 23 § ledningsrättslagen resp. 25 § anläggningslagen. Bestämmelserna i 15 kap. 3 § fastighetsbildningslagen om förordnande att talan skall föras särskilt tillämpas även i fråga om lednings- och anläggningsbeslut. Där- emot saknas som nämnts möjlighet till förtida eller partiell registrering av dessa beslut.

I förarbetena till ledningsrättslagen och anläggningslagen diskuteras inte behovet av förtida eller partiell registrering av ledningsbeslut och anläggningsbeslut.

Ledningsdragningar medför inte sällan skador som kan bedömas först efter förhållandevis lång tid. Särskilt gäller detta i fråga om underjordiska ledningar. Frågan om upplåtelse av ledningsrätt brukar i sådana fall behandlas som en preliminärfråga. Frånvaron av regler som gör det möjligt att redan i detta sammanhang redovisa ledningsrätten i fastighetsregistret medför emellertid att ledningsbeslutet t. v. inte får det skydd i sakrättsligt hänseende som registreringen innebär. Samma sak gäller anläggningsbeslut.

dess att förrättningen avslutas och registrering sker kan aktualiseras åtgärder som berör de frågor som avhandlas i lednings- eller anläggningsbeslutet. Det kan gälla fastighetsbildning, marköverlåtelse, detaljplaneläggning, framdragande av vägar m. m. Med nuvarande ordning finns viss risk för att beslut som rör markanvändningen fattas utan vetskap om att marken belastas av en ledningsrätt eller en gemensamhetsanläggning. Detta kan få till följd att den som tillförsäkrats en rätt vid förrättningen, t. ex. ledningsinnehavaren, lider skada. Det kan också hända att en köpare av mark som är belastad av rättigheten betalar ett för högt pris, om han inte fått upplysning från säljaren om belastningen.

Jag delar uppfattningen att det inte är tillfredsställande att det ibland kan dröja avsevärd tid innan lednings- och anläggningsbeslut får publicitet genom registreringen. Som framgår av det jag sagt tidigare är behovet av en regel om registrering i förtid störst i fråga om ledningsbeslut. Både lednings- och anläggningsförrättningar följer emellertid i huvudsak fastighetsbildningslagens system, och det bör enligt min mening inte gälla olika regler om registrering av besluten. Ett av skälen till detta är att frågor om ledningsrätt eller gemensamhetsanläggningar kan prövas gemensamt med en fastighetsbildningsåtgärd (15 § ledningsrättslagen och 17 § anläggningslagen). Lednings- eller anläggningsbeslutet kan då tas upp i fastighetsbildningsbeslutet. En möjlighet till förtida registrering bör därför införas i såväl anläggningslagen som ledningsrättslagen. För att förkorta tiden mellan rättighetsupplåtelse och registrering bör det även vara möjligt med partiell registrering av överklagade ledningsbeslut och anläggningsbeslut.

Lagtekniskt löses frågan om förtida och partiell registrering av ledningsbeslut och anläggningsbeslut lämpligast genom att 32 § ledningsrättslagen och 34 § anläggningslagen ändras så att paragraferna får samma sakliga innehåll som 19 kap. 3 § fastighetsbildningslagen.

Beträffande tillämpningen av reglerna om förtida och partiell registrering hänvisar jag till departementschefens uttalanden i förarbetena till fastighetsbildningslagen (prop. 1969: 128 s. B 951–955). Jag vill erinra om departementschefens uttalande att det i allmänhet torde vara mest rationellt från handläggningssynpunkt att avvakta med registreringen tills förrättningen avslutats. I fråga om ledningsbeslut torde en förtida eller partiell registrering bli aktuell främst när det gäller mer omfattande företag, t. ex. ledningsdragningar som kräver koncession enligt lagen (1978: 160) om vissa rörledningar.

När det gäller partiell registrering vill jag erinra om att domstolen vid en överprövning kan göra ändring även i sådana delar av förrättningen som inte överklagats (29 § ledningsrättslagen och 31 § anläggningslagen jämförda med 16 kap. 11 § fastighetsbildningslagen). Finns det risk för att domstolens prövning i något avseende kan komma att omfatta ett förhållande som skall registreras, bör partiell registrering inte komma i fråga. Det ankommer på fastighetsregistermyndigheten att avgöra om partiell registrering av ett beslut enligt fastighetsbildningslagen skall ske. Förtida registrering skall ske om fastighetsbildningsmyndigheten begär det. Motsvarande ordning bör gälla för ledningsbeslut och anläggningsbeslut. Jag förutsätter att myndigheterna samarbetar nära i frågor om registrering. När det

gäller partiell registrering kan det i vissa fall vara lämpligt att fastighetsregistermyndigheten tar kontakt med domstolen angående registreringen.

De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1986. De bör kunna tillämpas även när ledningsbeslut och anläggningsbeslut har meddelats dessförinnan. De bör också gälla beslut som överklagats före ikraftträdandet. Någon särskild övergångsbestämmelse för dessa fall bedömer jag emellertid inte erforderlig.

Lagändringarna är av enkel beskaffenhet och knyter an till likartade bestämmelser i fastighetsbildningslagen. Jag anser därför att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta inom bostadsdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i ledningsrättslagen (1973: 1144).
2. lag om ändring i anläggningslagen (1973: 1149).

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Lagförslagen i departementspromemorian (Ds Ju 1977: 12) Uppföljande översyn av fastighetsbildningslagstiftningen

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ledningsrättslagen

32 §

Uppgift om förrättning enligt denna lag införes i fastighetsregistret snarast möjligt sedan förrättningen avslutats och denna eller, om besvär anförts, domstolens avgörande vunnit laga kraft. Har förrättningsbeslut förfallit eller av annan anledning upphört att gälla, skall även detta antecknas.

Bestämmelserna i 19 kap. 3 § fastighetsbildningslagen (1970:988) om införande i fastighetsregistret skall äga motsvarande tillämpning på åtgärd som verkställts vid förrättning enligt denna lag. Har förrättningsbeslut förfallit eller av annan anledning upphört att gälla, skall även detta antecknas.

Anläggningslagen

34 §

Uppgift om förrättning enligt denna lag införes i fastighetsregistret snarast möjligt sedan förrättningen avslutats och denna, eller om besvär anförts, domstolens avgörande vunnit laga kraft. Har förrättningsbeslut förfallit eller av annan anledning upphört att gälla, skall även detta antecknas.

Bestämmelserna i 19 kap. 3 § fastighetsbildningslagen (1970:988) om införande i fastighetsregistret skall äga motsvarande tillämpning på åtgärd som verkställts vid förrättning enligt denna lag. Har förrättningsbeslut förfallit eller av annan anledning upphört att gälla, skall även detta antecknas.

